

The logo consists of a red ribbon-like shape pointing downwards and to the right, containing the word "Hamsun" in white. Below it is a gold ribbon-like shape pointing downwards and to the left, containing the year "2009" in white. The background of the page features a faint, large-scale image of a pocket watch, a fishing rod, and a fish, all in a light, semi-transparent style.

Hamsun

2009

**Pressemappe for den nasjonale markeringen
av 150-årsjubileet for Knut Hamsun (1859–1952)**

4. august på Hamarøy

«Gruv ikke for det»

En festforestilling i anledning 150-årsdagen for Knut Hamsuns fødsel og åpningen av Hamsunsenteret

**kl. 17.00: Offisiell åpning av Hamsunsenteret og
festforestillingen «Gruv ikke for det»**

Knut Hamsuns bursdag feires med åpningen av det nye Hamsunsenteret på Hamarøy og en forrykende forestilling med Hamsun-tolkere fra hele Norge. Hamsuns evige gründer August fra *Landstrykere* binder det hele sammen.

Regi: Catrine Telle/Riksteatret.

Forestillingen er gratis

H.K.H. Kronprinsesse Mette-Marit vil være til stede.

Hamsun

2009

Pressekontakt:

Presseansvarlig 4. august

Tore Schöning Olsen 952 67 004 mediahamsun@nfk.no

Pressekontakt Hamsunsenteret | Hamsundagene:

Björg Arntzen 900 37 121 bjorg.arntzen@saltenmuseum.no

Koordinator - Hamsun 2009 - Nasjonalbiblioteket :

Marte-Kine Sandengen 900 90 765 marte-kine.sandengen@nb.no

Kunstnerisk ansvarlig for åpningen:

Catrine Telle 913 88 303 ctelle@online.no

Infosjef Nordland fylkeskommune:

Geir Johnsen 911 84 065 geir.johnsen@nfk.no

Presseansvarlig Steven Holl Architects

Julia van den Hout +1 212 629 7262 x20 julia@stevenholl.com

Hamsun

2009

«Gruv ikke for det – en festforestilling»

Endelig. Etter mange års viderverdigheter. 4. august åpner Hamsunsenteret på Hamarøy.

Steven Holls fantastiske bygg har skutt i været de siste månedene, og kunstnere og artister fra hele Nord-Norge og litt til bidrar til åpningen på selveste 150-årsdagen til Knut Hamsun.

Hamsun selv skal også komme til orde. Det er nok å ta av. Et stort og fremdeles levende forfatterskap.

August, Hamsuns evige gründer, guider oss gjennom sommerdagen. Han er ustoppelig oppfinnsom, full av gode forslag og forbedringer, på vegne av både landsdelen, fylket og ikke minst det nye senteret. August mener jo at dette kan gå galt hvis ikke hans sikre hånd leder oss inn i framtida.

Medvirkende til «Gruv ikke for det»:

Regi: Catrine Telle/Riksteatret
Tekster til August: Jesper Halle

Medvirkende:

Per Kjerstad, Marianne Meløy, Mari Boine, Juni Dahr, Therese Einmo Jürgensen, Kristin Holand, Thor-Inge Gullvåg, Per Arne Løset, Gisle Hass, Taro Vestøl Cooper, Mine Nilay Yalcin, Sissel Helgesen, Øystein Sanne, Maria Shustrova, Georg Buljo, Gunnar Augland og Salten Mannskor

Musikere fra MiNensemblet:

Inge Rolland (fløyte), Ole Kristoffersen (klarinet), Jonathan Williams (horn), Grant McKay (fagot), Joel Larsson (kontrabass)

Scenograf: Kenneth Kolberg

Kostymeansvarlig: Marianne Sembsmoen

Produsent: Riksteatret ved Beate Svenningsen og Grethe Henden

Takk til:

- Nordland Teater / Reidar Sørensen / Musikk i Nordland / Håkon Berge
- Figurteatret i Nordland / Preben Faye-Schjøll / 'Tinker'Ting/ Pickled Image / Dik Downey & Vicky Andrews
- Åarjelhsaemien Teatere – Sørsamisk Teater / Ada Einmo Jürgensen
- Teater NOR / Thorbjørn Gabrielsen

Flere av innslagene er støttet av Norsk kulturråd, Fritt Ord, Fond for utøvende kunstnere og Nordland fylkeskommune.

Om *Landstrykere*

Romanen *Landstrykere* fra 1927 er den første romanen i Knut Hamsuns varme, folkekjære, episke og episodiske August-trilogi. Handlingen utspiller seg i Nordland, og dreier seg i første rekke om forholdet mellom Edevart fra Polden og hans gode venn landstrykeren, eventyreren og lurendreieren August. Selv om den ulykkelige kjærlighetshistorien mellom trauste Edevart og Lovise Margrete Doppen spiller en viktig rolle i *Landstrykere*, så er det August som er hovedpersonen i verket. Han kaller seg verdensomsegler, og er et usystematisk oppkomme av forretningsideer, løgner og historier. Han ser muligheter der andre ser naturgitte stengsler. Han drenerer myrer, spekulerer i aksjer og bygger kaianlegg for å vinne kampen om anløp fra de store handelsbåtene. Alt sammen hele tiden hyllet inn i et slør av usikkerhet med hensyn til hvor August kommer fra og hvor han er på vei.

August er mer opptatt av spekulasjonen enn av utbyttet, mer opptatt av reisen enn av selve målet. Og kanskje er det nettopp Augusts egenartede utspenning mellom en tradisjonell bygde- og vandrerkultur og en moderne kremmerkultur som gjør ham til en så fascinerende skikkelse. Historien om August er også historien om fremveksten av det moderne Norge; en historie som fletter kynisme sammen med uskyld, dumhet med klokskap og den mest urovekkende misantropi sammen med den mest inkluderende menneskekjærlighet.

August-trilogien fortsetter med *August* (1930) og *Men Livet lever* (1933).

Hamsun 2009: Bakgrunn og organisering

Kultur- og kirkedepartementet ønsker at 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel skal markeres på en måte som er verdig Hamsuns nasjonale og internasjonale anerkjennelse som dikter. Departementet har bedt Nasjonalbiblioteket ta ansvar for den offisielle jubileumsmarkeringen og legger til grunn at jubileet planlegges og gjennomføres i samarbeid med relevante fagmiljøer og andre aktører som kan bidra på en vesentlig måte.

Det nasjonale jubileumsprosjektet ledet av Nasjonalbiblioteket har fått navnet *Hamsun 2009*. Et rådgivende prosjektforum er opprettet, med representanter fra kommunene Hamarøy, Grimstad og Lom, Hamsun-Selskapet, forskningsmiljøene og en person med erfaring fra et tidligere forfatterjubileum. Utenriksdepartementet er representert som observatør i prosjektforumet.

Nasjonalbiblioteket har initiert et samarbeid med Riksteatret som sammen med Hamsun 2009 står bak fire nasjonale markeringer i henholdsvis Oslo, Lom/Vågå, Hamarøy og Grimstad. Den enkelte Hamsun-kommune har på forespørsel fra Nasjonalbiblioteket opprettet en komité for planlegging av de Hamsun-markeringene som skal skje lokalt og regionalt.

Mange aktører

150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel vil bli feiret over hele landet og i utlandet. I Norge vil skoler, fagmiljøer, organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner og andre aktører som ønsker å bidra til å utbre kunnskap om Hamsuns liv og forfatterskap, initiere og gjennomføre tiltak i egen regi, og inngå i samarbeid om ulike markeringer.

Utenriksdepartementet har ansvaret for det internasjonale kultursamarbeidet og Norges-profilering i utlandet. Formålet med å profilere Hamsun internasjonalt i 2009 er å synliggjøre hans diktergjerning, bidra til ny og øke eksisterende Hamsun-interesse i flere deler av verden, i ulike kulturelle sammenhenger. Hensikten er også å profilere det moderne Norge som henter frem og fornyer en viktig del av sin kulturarv.

Jubileumsåret 2009 – fire nasjonale markeringer:

19. februar – Oslo: «Sult og suppe»

Hovmodig, sulten stolt, febril, rasende, forelsket, håpefull og fattig. 19. februar markerte vi åpningen av Hamsun-året 2009 med utdrag, scener, dialoger og monologer fra Knut Hamsuns modernistiske gjennombruddsroman *Sult* (1890).

Vi kunne følge Ylajali til St. Olavs plass, og oppleve: Brudulje på trappen til Nasjonalgalleriet. Sang og musikk i Studenterlunden. Refusjoner hos avisen. Utkastelse fra hybler og hus. Krangel med konstabler. Kjøttbein og gudsangrep. Munter passiar med gatepiker. Suppestasjoner overalt.
Regi: Catrine Telle/Riksteatret.

1. august – Lom/Vågå: «Å Isak! Hamsun på tvers av tida»

Knut Hamsun fikk nobelprisen for romanen *Markens grøde* i 1920. *Markens grøde* er Hamsuns kanskje mest leste, mest elskede og mest forhatte verk. Romanen har blitt kalt en nasjonalskatt, Hamsuns hyllest til naturen og naturmennesket, men den har også blitt brukt som eksempel på Hamsuns reaksjonære samfunns- og kvinnesyn.

1. august samles om lag hundre kvinner i gule kjoler på Sognefjellet. Blant dem er Ane Dahl Torp, Liv Bernhoft Osa og Marit Østbye. Rammet inn av fjell, korverk, barnegråt og bylyder møter vi *Markens grøde* sett gjennom øynene til fem framstående norske samtidsforfattere.

Herbjørg Wassmo, Gro Dahle, Maria Tryti Vennerød, Hanne Ørstavik og Vigdis Hjorth ble invitert til å komme med en reaksjon på nobelprisromanen fra deres perspektiv som skrivende kvinner i 2009. Det er kjærlighet, sarkasme og refleksjon. Regi: Kjersti Horn/Riksteatret.

4. august – Hamarøy: «Gruv ikke for det – en festforestilling»

Knut Hamsuns bursdag feires med åpningen av det nye Hamsunsenteret på Hamarøy, åpningen av Hamsundagene og en forrykende forestilling med Hamsun-tolkere fra hele Norge. Hamsuns evige gründer August fra *Landstrykere* binder det hele sammen, i Per Kjerstads skikkelse. Se ikke bort fra at han kan komme med noen gode tilbud. Regi: Catrine Telle/Riksteatret.

18. september – Grimstad: «På gjengrodde stier»

I steinbruddet Fjæreheia strever en gammel mann seg av gårde på gjengrodde stier – tunghørt og nesten blind, men med språkets mektige kraft intakt. Få med deg den poetiske og melodiose forestillingen om Knut Hamsun og om alderdommens ensomme stillhet.

Forestillingene er den siste av fire nasjonale jubileumsmarkeringer i anledning 150-årsjubileet for Knut Hamsun. Forestillingen er en samproduksjon mellom Riksteatret og Agder Teater på vegne av Nasjonalbiblioteket. Regi: Hilde Andersen. Skuespiller: Lars Øyno.

Programmene utfylles med detaljer fortløpende på hamsun.no

A red ribbon-like graphic with the word "Hamsun" in white, and a gold ribbon-like graphic below it with the year "2009" in white. The background of the page features a faint, large watermark image of a fish, a walking stick, a pocket watch, and a boot.

Hamsun

2009

Om nettstedet hamsun.no

Nettstedet www.hamsun.no er en sentral kommunikasjonskanal i jubileumsåret for Knut Hamsun. På hamsun.no finner du aktualitetsstoff og informasjon om Hamsun-arrangementer i inn- og utland. Ressurstorget gir oversikt over foredragsholdere, forestillinger og andre Hamsun-relaterte ressurser, for eksempel kan du laste ned tre postkort med Hamsun-motiv. I tillegg vil nettstedet formidle Hamsuns liv og diktning blant annet gjennom materiale fra Nasjonalbibliotekets samling (bilder, plakater, manuskripter med mer), informasjon om ny forskning og nyskrevne tekster av samtidsforfattere.

Nettstedet utvikles og driftes av Nasjonalbiblioteket (redaktør: Gro Roksand), og vil videreføres etter jubileumsåret.

Hamsun 2009

Nasjonalbiblioteket

Postadr.: P.b. 2674 Solli, 0203 Oslo

Besøksadr.: Henrik Ibsens gate 110

Tlf: 23 27 60 60

Epost: hamsun@nb.no

www.hamsun.no

Pressekontakt Hamsun 2009/Nasjonalbiblioteket:

Marte-Kine Sandengen 900 90 765 marte-kine.sandengen@nb.no

Knut Hamsuns liv og verk

- 1859 Knud Pedersen, senere Knut Hamsun, ble født 4. august i Gudbrandsdalen.
- 1862 Flyttet med familien til Hamsund på Hamarøy i Nordland.
- 1877 Hans første bok, *Den Gaadefulde*, ble utgitt i Tromsø på Mikal Urdals forlag.
- 1886 Reiste om vinteren til Kristiania hvor han opplevde sult og fattigdom. I august reiste han for andre gang til USA. Arbeidet bl.a. som sporvognskonduktør i Chicago.
- 1887 Reiste om våren til Minneapolis der han var journalist og foredragsholder.
- 1888 I august fylte han 29 år, men omtalte seg selv konsekvent som ett år yngre fra nå av. I november ble de første kapitlene av *Sult* trykt anonymt i tidsskriftet *Ny jord* i København.
- 1890 *Sult* ble i juni utgitt som bok under fullt navn. Reiste til Lillesand hvor han skrev novellen «Smaabyliv» og programartikkelen «Fra det ubevidste Sjæleliv».
- 1892 *Mysterier* utkom i september.
- 1894 *Pan* ble utgitt i desember.
- 1898 Hamsun giftet seg med Bergljot Goepfert (født Bech) 13. mai. *Aftenrøde* ble utgitt i juni og uroppført 17. oktober på Christiania Theater (gikk 11 ganger). *Victoria* ble utgitt i oktober.
- 1909 Hamsun giftet seg med Marie 25. juni. Utga *En Vandrers spiller med Sordin* i månedsskiftet november–desember.
- 1911 Bokutgaven av *Livet ivold* kom i januar. Hamsun kjøpte lensmannsgården Skogheim på Hamarøy, og etter en tid med ombygging bosatte han seg der som dikter og bonde sammen med Marie.
- 1917 Solgte gården Skogheim på Hamarøy og flyttet til Larvik. Utga *Markens Grøde*.
- 1918 Familien Hamsun flyttet til Nørholm ved Grimstad.
- 1920 Utga *Konerne ved Vandposten*. 10. desember mottok Hamsun nobelprisen for romanen *Markens Grøde* i Stockholm.

- 1927 *Landstrykere* ble utgitt i oktober.
- 1935 Hamsun angrep den fengslede tyske pasifisten og senere mottaker av Nobels fredspris Carl von Ossietzky i artikkelen «Ossietzky» på trykk i Aftenposten og Tidens Tegn 22. november.
- 1940 9. april ble Norge invadert av tyske tropper. Hamsun skrev artikkelen ”Et Ord til os” ved krigsutbruddet, samt en rekke andre artikler og opprop til støtte for okkupasjonsmaktene.
- 1943 Hamsun sendte sin nobelprismedalje til Goebbels i juni. Hadde et stormende møte med Hitler i Berchtesgaden 26. juni, hvor Hamsun klaget over Terboven, den tyske rikskommissæren i Norge.
- 1945 Den 7. mai 1945 skrev Hamsun Adolf Hitlers nekrolog i Aftenposten. Etter at tyske stridskrefter hadde trukket seg ut av Norge, ble Knut og Marie Hamsun satt i husarrest på Nørholm. Hamsun ble etter hvert tvangsflyttet til Grimstad sykehus. 23. juni ble han fremstilt for Sand forhørsrett i Grimstad, siktet etter straffelovens § 86 og 140, for forbrytelser mot staten. Han ble senere overført til Psykiatrisk klinikk på Vinderen i Oslo hvor han ble utredet av overlege Gabriel Langfeldt. Hamsun gjorde notater til *Paa gjengrodde Stier*.
- 1946 Hamsun ble utskrevet fra Psykiatrisk klinikk etter et opprivende opphold. Den psykiatriske erklæringen konkluderte med at Hamsun var strafferettslig tilregnelig og at man anså ham som en person med varig svekkede sjelsevner.
- 1947 Etter den rettspsykiatriske vurderingen lot riksadvokaten være å reise straffesak mot Hamsun. Spørsmålet om han skulle gjøres økonomisk ansvarlig for sitt medlemskap i NS, ble overlatt Erstatningsdirektoratet. Rettsforhandlingene i erstatningssaken mot ham foregikk 16. desember i Sand herredsrett i Grimstad. Hamsun ble dømt til å betale kr 425 000 i erstatning for sitt NS-medlemskap. Dommen ble avsagt 19. desember. Høyesterett reduserte juni 1948 summen til kr. 325 000.
- 1949–1952 *Paa gjengrodde Stier* ble utgitt 28. september 1949. Hamsun levde stille og tilbaketrukket på Nørholm med sterkt svekket syn og hørsel.
- 1952 19. februar: Knut Hamsun døde i sitt soveværelse på Nørholm. Han er begravet på Nørholm.

Mer om Hamsuns liv og verk: http://www.nb.no/hamsun2009/hamsuns_liv_og_verk

Hamsuns kalenderblad

av Sigbjørn Grindheim, forskningsbibliotekar Nasjonalbiblioteket

«Jeg har alltid hat det med at rable ned litt om Nætterne efter et Par Timers Søvn, det er verken Fugl eller Fisk om Morgningen, bare løse Lapper, jeg har ikke anden Klad,» skrev Hamsun til sin forlegger Harald Grieg.

Når Knut Hamsun skrev notater, brukte han det papiret han hadde for hånden: En ren side på baksiden av et beskrevet blad kunne gjøre nytten, samme hva som stod på fremsiden. Det kunne være egne manuskriptblad, mottatte brev og konvolutter, regninger og begge sider av avrevne kalenderblad; de siste var det særlig nærliggende å bruke, de hadde gjort sin tjeneste. Skrivepapir var et knapt gode i mange hjem på 1800-tallet og det var ikke noe merkelig at man sparte på det. At man ikke sløser med papir, sitter fremdeles i ryggmargen på mange.

Var brevene i kvartformat, rev han dem i to på midten, så fikk han skriveark i oktavformat. De bokmanuskriptene Nasjonalbiblioteket har, er for det meste i dette formatet; f.eks. har manuskriptet til *Rosa* både artikkelmanuskript og brev på baksiden. Deler av *Siste kapittel* er skrevet på kalenderblad, det samme er kladden til en artikkel om Strindberg til hans fødselsdag i 1912 og notater og kladder til *August*. I ovennevnte brev til forleggeren Harald Grieg* skriver Knut Hamsun om manuskriptet til *Ringen sluttet*: «Saa er det bare at jeg altsaa ikke har Klad, du har vel Gudsjelov et brandfrit Hul i Jorden til Mskpt.** »

Kalenderblad i jubileumsdesignen

Hamsun 2009 har tatt kalenderlappene i bruk som designelement i 150-årsjubileet, blant annet på bannere, løpesedler, invitasjoner og i programmer. Anna Aune ved reklamebyrået Hei! står for utformingen.

*Brevet til forlegger Grieg 23. mai 1936 er gjengitt i *Knut Hamsun som han var. Et utvalg av hans brev* ved Tore Hamsun, Oslo 1956, s. 94-95, og deretter i *Knut Hamsuns brev* ved Harald S. Næss, men originalens eier er ukjent.

** Mskpt=manuskript